

14. PERFECT ȘI MAI MULT CA PERFECT (ACȚIUNEA CU EFECTE DE DURATA)

Ioan 19:3, ὁ Ἰησοῦς εἶπεν τετελεσται...
Isus a zis „S-a sfârșit”...

Timpurile perfect și mai-mult-ca-perfect au un rol important în exegeza biblică pentru că ele oferă o informație complexă despre acțiune, reprezentând o acțiune trecută și încheiată, dar cu efecte care continuă în timp.

1.1. *Timpul perfect*

Definiție. Verbul la timpul perfect exprimă o acțiune trecută, încheiată, al cărei rezultat continuă și în prezent. Fiind un timp principal, alături de prezent și viitor, perfectul utilizează terminațiile principale la diateza medie și pasivă, în timp ce la diateza activă are terminații de tip secundar, caracteristice, înrudite cu terminațiile aoristului 1. Semnele distinctive ale perfectului sunt (1) dublarea sunetului inițial, (2) prezența lui κ la diateza activă și a terminațiilor de tip „ α ”, adică a terminațiilor globale de tip „ $\kappa\alpha$ ”.

(1) *Dublarea sunetului inițial al rădăcinii: $r + \epsilon + r\acute{a}d$, $\epsilon + r + r\acute{a}d$,*

În mod caracteristic, dublarea sunetului inițial al rădăcinii (reduplicare) cuprinde între cele două sunete augmentul ϵ specific timpurilor trecute. Dacă verbul începe cu o consoană, dublarea ei va prinde la mijloc vocala ϵ , adică augmentul:

$\lambda\upsilon\omega$ devine $\lambda\epsilon\lambda\upsilon\kappa\alpha$ (a dezlega).

$\pi\iota\sigma\tau\epsilon\upsilon\omega$ devine $\pi\epsilon\pi\iota\sigma\tau\epsilon\upsilon\kappa\alpha$ (a crede).

$\sigma\omega\zeta\omega$ devine $\sigma\epsilon\sigma\omega\kappa\alpha$ (a mântui).

Dacă verbul începe cu o vocală sau diftong, dublarea are ca rezultat ligarea silabei inițiale și contracția lui ϵ :

ἀγαπαω devine ἠγαπηκα (a iubi).

ἀίτεω devine ἠτήκα (a cere).

ἐλπίζω devine ἠλπικα (a spera); etc.

εὕρισκω devine εὕρηκα (a descoperi, a găsi); etc.

În cazul în care rădăcina de prezent a verbului începe cu două consoane succesive sau apropiate, prefixul ε se adaugă la rădăcina de perfect¹:

γινωσκω devine ἐγνωνκα (a cunoaște, răd. pf. γνω-).

Dacă rădăcina verbului începe cu una din consoanele mute, dublarea se va face cu varianta tare a categoriei respective ; guturala χ a fi dublată de κ, labiala φ cu π, dentala θ cu τ:

χαρίζομαι devine κεχαρισμαι (a se bucura).

φιλέω devine πεφιληκα, (a iubi).

θεραπεύω devine τεθεραπευμαι (a vindeca), etc.

În cazul rădăcinilor care încep cu ρ se adaugă augmentul ε și se dublează consoana ρ:

ῥαντίζω devine ἐρραντικα (a stropi).

ῥιπτω devine ἐρριμμαι (perf. pasiv, a arunca, a împrăști).

ῥίζωω, ῥίζομαι devine ἐρρικα (a înrădăcina)

(2) *Terminațiile de tipul „κα” sunt specifice timpului perfect la diateza activă, modul indicativ: r + ε + răd. + term. „κα”*

¹ Un verb în limba greacă veche poate avea trei rădăcini: de prezent, de aorist, de perfect.

O caracteristică importantă a perfectului activ, modul indicativ, este că terminațiile de tip primar (principal) sunt legate de rădăcina verbului prin grupul $\kappa\alpha$, de exemplu: $\lambda\epsilon\lambda\upsilon\kappa\alpha$, $\kappa\epsilon\kappa\lambda\iota\kappa\alpha$, $\pi\epsilon\pi\iota\sigma\tau\epsilon\upsilon\kappa\alpha$, $\sigma\epsilon\sigma\omega\kappa\alpha$, etc (asemănător cu funcția grupului $\sigma\alpha$ la aorist 1). De fapt, este vorba de o consoană caracteristică de legătură, anume κ , și de terminații în α de tip aorist.

Unele verbe nu folosesc, totuși, această legătură nici la diateza activă, și, în schimb, au un așa numit „perfect 2” (cf. o rădăcină specifică a perfectului, prin analogie cu aoristul 2). În astfel de cazuri, vocala α continuă să fie prezentă, în terminație:

$\acute{\alpha}\kappa\omicron\upsilon\omega$	- $\acute{\alpha}\kappa\eta\kappa\omicron\alpha$	- auzii
$\gamma\iota\nu\omicron\mu\alpha\iota$	- $\gamma\epsilon\gamma\omicron\nu\alpha$	- apărui, venii.
$\epsilon\rho\chi\omicron\mu\alpha\iota$	- $\epsilon\lambda\eta\lambda\upsilon\theta\alpha$	- venii
$\pi\epsilon\iota\theta\omega$	- $\pi\epsilon\pi\omicron\iota\theta\alpha$	- convinsei

Consoana κ interacționează cu rădăcina verbului într-un mod asemănător cu cel în care verbul interacționează cu σ la aorist 1 și la viitor.

Dacă rădăcina verbului se termină în vocală lungă (ori diftong), se adaugă sufixul κ la rădăcină, fără nici o altă schimbare:

$\lambda\upsilon\omega$ devine $\lambda\epsilon\lambda\upsilon\kappa\alpha$,
 $\pi\iota\sigma\tau\epsilon\upsilon\omega$ devine $\pi\epsilon\pi\iota\sigma\tau\epsilon\upsilon\kappa\alpha$; etc.

Dacă rădăcina verbului se termină într-o vocală scurtă (cf. verbele de contracție), aceasta se transformă în vocală lungă înaintea sufixului κ :

$\gamma\epsilon\nu\nu\alpha\omega$ devine $\gamma\epsilon\gamma\epsilon\nu\nu\eta\kappa\alpha$, (a naște),
 $\phi\iota\lambda\epsilon\omega$ devine $\pi\epsilon\phi\iota\lambda\eta\kappa\alpha$ (a iubi).
 $\pi\lambda\eta\rho\omega\omega$ devine $\pi\epsilon\pi\lambda\eta\rho\omega\kappa\alpha$ (a umple),
 $\tau\eta\rho\epsilon\omega$ devine $\tau\epsilon\tau\eta\rho\eta\kappa\alpha$ (a păzi, a ține),
 $\lambda\alpha\lambda\epsilon\omega$ devine $\lambda\epsilon\lambda\alpha\lambda\eta\kappa\alpha$ (a vorbi),

Urmăriți și discutați următorul exemplu:

ἐὰν τὰς ἐντολάς μου τηρήσητε, μένειτε ἐν τῇ ἀγάπῃ μου, καθὼς ἐγὼ τὰς ἐντολάς τοῦ πατρὸς μου τηρήκα καὶ μένω αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγάπῃ. Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ἡ χάρα ἡ ἐμὴ ἐν ὑμῖν ἢ καὶ ἡ χάρα ὑμῶν πληροθῇ. (In. 15:10-11).

Dacă veți păzi poruncile mele, veți rămâne în dragostea mea, așa cum și eu am păzit poruncile tatălui meu și rămân în dragostea lui. Vă spun acestea ca bucuria mea [să fie] în voi și bucuria voastră să abunde.

Există, însă, și excepții:

δεω devine δεδεκα (nu δεδηκα) (a lega).

τελεω devine τετελεκα nu τετεληκα (a finaliza, a desăvârși).

Dacă rădăcina se termină în τ, δ, θ, acestea cad înaintea lui κ:

πιπτω devine πεπτωκα (a cădea).

ἐλπίζω (cu rădăcina ἐλπιδ-) devine ἤλπικα (a spera, a nădăjdui).

πειθω devine πεπεισμαι (perf. pasiv. a convinge).

La rădăcinile terminate în lichide (λ, μ, ν, ρ) consoana k va înlocui consoana finală din rădăcină. Astfel, κλινω devine κεκλικά (a apleca, răd. κλιν-). Alte exemple:

ἁμαρτανω	- ἡμαρτηκα	- păcătuii
βαλλω	- βεβληκα	- arunca
κρινω	- κερικα	- judeca
πινω	- πεπωκα	- băui

Pot exista însă și excepții, ca în cazul lui μενω:

μενω	- μεμενηκα	- rămăsei

La diatezele pasivă și medie, timpul perfect al paradigmei λυω se formează astfel:

prima literă dublată + ᾿ + răd. prezent + κ + term. în α (cf. aorist)

D. activă

λελυκα	- dezlegai	λελυκαμεν	- dezlegarăm
λελυκας	- dezlegași	λελυκατε	- dezlegarăți
λελυκε(ν)	- dezlega	λελυκασι	- dezlegară

Diatezele medie și pasivă folosesc o paradigmă fără κ și au alte terminații:

prima literă dublată + ᾿ + răd. prezent + term. primare (în „αι”)

D. medie

λελυμαι	- mă dezlegai	λελυμεθα	- ne dezlegarăm
λελυσαι	- te dezlegași	λελυσθε	- vă dezlegarăți
λελυται	- se dezlegă	λελυνται	- se dezlegară

D. pasivă

λελυμαι	- fui dezlegat	λελυμεθα	- furăm dezlegați
λελυσαι	- fuseși dezlegat	λελυσθε	- furăți dezlegați
λελυται	- fuse dezlegat	λελυνται	- fură dezlegați

Interacția dintre rădăcina verbului și terminațiile primare (mediu-pasiv) ia diverse forme la diateza medie și pasivă. Se poate observa că terminațiile perfectului se adaugă direct la rădăcină fără vocale de legătură. Ca urmare, dacă rădăcina se termină în vocală, ea se lungește în diftongul înrudit:

τηρεω devine τετηρημαι (a păzi).

καλεω devine κεκλημαι (a chema).

La fel, dacă rădăcina verbului se termină într-o consoană, aceasta se poate schimba în diverse moduri: γραφω devine γεγραμμαι la persoana 1 sing. (înaintea lui μαι), dar la persoana 3 sing. se schimbă înaintea lui ται în γεγραπται.

1.2. Timpul mai-mult-ca-perfect

Timpul mai-mult-ca-perfect este un timp secundar și exprimă o acțiune încheiată care a fost urmată de efecte pe anumită perioadă de timp, în trecut, posibil și până în prezent. Ca și perfectul, mai-mult-ca-perfectul se identifică prin dublarea sunetului inițial – cu augment, prin folosirea sufixului κ la diateza activă, și prin terminații care folosesc diftongul ει:

- ειν,	- ειμεν
- εις,	- ειτε
- ει,	- εισαν

Terminațiile secundare cu vocala de legătură ε alungită în diftongul ει. La diateza pasivă, semnele caracteristice sunt: dublarea și terminațiile secundare adăugate direct rădăcinii:

- μην	- μεθα
- σο	- σθε
- το	- ντο

Diateza activă

prima literă dublată + ε̂ + răd. prez. + κ + term. în ει

λελυκειν- dezlegasem	λελυκειμεν	- dezlegaserăm
λελυκεις - dezlegaseși	λελυκειτε	- dezlegaserăți
λελυκει - dezlegase	λελυκεισαν	- dezlegaseră

*Diatezele medie / pasivă***prima literă dublată + ε + răd. prezent + term. secundare (în „ο”)**

λελυμην - mă dezlegasem λελυμεθα - ne dezlegaserăm
 λελυσο - te dezlegaseși λελυσθε - vă dezlegaserăți
 λελυτο - se dezlegase λελυντο - se dezlegaseră

λελυμην - fusesem dezlegat λελυμεθα- fuseserăm dezlegați
 λελυσο - fusesei dezlegat λελυσθε - fuseserăți dezlegați
 λελυτο - fusesese dezlegat λελυντο - fuseseră dezlegați

Exemplu:

και οὐκ ἔπεσεν, τεθεμελιωτο γαρ ἐπι την πετραν - Mt. 7:25
 și ea nu s-a prăbușit, căci fusesese întemeiată pe stâncă.

1.3. Exerciții:

Vocabular:

ἀγαπαω	- ἠγαπηκα	- iubii
αἶρω	- ἤρκα	- ridicai, distrusei
αἶτεω	- ἤτηκα	- cerui
ἄκουω	- ἄκηκοα, pf.2	- auzii
ἁμαρτανω	- ἠμαρτηκα	- păcătuii
βαλλω	- βεβληκα	- aruncaii
βαπτίζω	- βεβαπτισμαι	- fui botezat, mă botezai
γενναω	- γεγεννηκα	- născui
γινομαι	- γεγονα, pf.2	- devenii
γινωσκω	- ἐγνωκα	- cunoscuii
γραφω	- γεγραφα	- scriseii
δεω	- δεδεκα	- legai

ἐλπίζω	- ἤλπικα	- sperai
ἐρχομαι	- ἐλήλυθα, pf.2	- venii
ἔχω	- ἔσχικα	- avui
θεραπεύω	- τεθεραπευμαι	- fui vindecat
καλέω	- κέκληκα	- chemai
κλινώ	- κέκλικα	- aplecai
κρινώ	- κέκρικα	- judecai
λάλεω	- λέλαληκα	- vorbii
λέγω	- εἶρηκα	- spusei, zisei
λύω	- λελυκα	- dezlegai
μένω	- μεμενηκα	- rămăsei
μισέω	- μεμισηκα	- urâi
ὄραω	- ἔωρακα	- văzui
πειθώ	- πεποιθα, pf.2	- convinsei
περιπατέω	- περιπεπατηκα	- mă plimbai
πινώ	- πεπωκα	- băui
πιστεύω	- πεπιστευκα	- crezui
πληροώ	- πεπληρωκα	- umplui
ῥάντιζω	- ἔρραντικα	- stropii
ῥίπτω	- ἔρριμμαι	- fui risipit
σώζω	- σεσωκα	- mântuii
τελεώ	- τετελεκα	- sfârșii, terminai
τηρέω	- τητηρηκα	- păzii

1. Traduceți următoarele texte și analizați verbele:

ἐγώ γαρ ἤδη σπενδομαι, και ὁ καιρος της ἀναλυσεως μου ἐφεστηκεν τον καλον ἀγωνα ἠγωνισμαι, τον δρομον τετελεκα, την πιστιν τετηρηκα. (2 Tim. 4:6-7).

πιστει πεποηκεν το πασχα και την προσχυσιν του αίματος... (Evr. 11:28)

ὁ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ὁ ἀκηκοαμεν, ὁ ἑώρακαμεν τοις ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, ὁ ἔθεασαμεθα καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἔψηλαφησαν περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς... ἀπαγγελλομεν καὶ ὑμῖν. καὶ ταῦτα γραφομεν ἡμεῖς ἵνα ἡ χαρὰ ἡμῶν ἡ πεπληρωμένη. (1 In. 1:1-4)

ἐὰν εἰπῶμεν ὅτι οὐχ ἡμαρτηκαμεν ψευστὴν ποιοῦμεν αὐτόν καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν. (1 In. 1:10)

καὶ ἔμαρτυρησεν Ἰωάννης λέγων ὅτι τεθεαμαὶ τὸ πνεῦμα καταβαίνον ὡς περιστεραν ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἔμεινεν ἐπ' αὐτόν. (In. 1:32)

κἀγὼ ἑώρακα καὶ μεμαρτυρηκα ὅτι οὗτος ἔστιν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ (In.1:34)

συ τετηρηκας τον καλον οἶνον ἕως ἄρτι. (In. 2:10)

ὁ Ἰησοῦς εἶπεν τετελεσται, καὶ κλινὰς τὴν κεφαλὴν παρεδωκεν τὸ πνεῦμα. (In. 19:3)

Εὐλογητὸς ὁ θεὸς, καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὁ κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ ἔλεος ἀναγεννησας ἡμᾶς εἰς ἐλπίδα ζῶσαν δι' ἀναστασεως Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκ νεκρῶν εἰς κληρονομίαν ἀφθαρτὸν καὶ ἀμιαντὸν καὶ ἀμαραντὸν, τετηρημένην ἐν οὐρανοῖς εἰς ὑμᾶς, τοὺς ἐν δυνάμει θεοῦ φρουρουμένους διὰ πίστεως εἰς σωτηρίαν ἑτοιμὴν ἀποκαλυφθῆναι ἐν καιρῷ ἔσχατῷ. (1 Pet. 1:3-5)

ὡς οὖν παρελαβετε τον Χριστον Ἰησουν τον κυριον, ἐν αὐτῷ περιπατεῖτε, ἐρριζωμενοι καὶ ἐποικοδομουμενοι ἐν αὐτῷ καὶ βεβαιουμενοι τῇ πίστει καθὼς ἐδιδαχθητε περισσευοντες ἐν εὐχαριστιᾷ. (Col. 2:6-7)